

Prediction of unrelenting standards/hyper-criticalness schema based on irrational beliefs of parents and parent-child communication patterns

F. Ahmadi¹ & B. Nasrollahi^{2*}

1*. M.A. Student in Clinical Psychology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

2*. Assistant Professor, Department of Psychology, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Abstract

Aim: The aim of this study was to predict unrelenting standards/hyper-criticalness schema based on irrational beliefs of parents and parent-child communication patterns in the female adolescent. **Method:** The research method was descriptive-correlational, and the statistical population included 49421 secondary school female students and their parent in Tehran in the 2016 year, among whom 290 were selected based on suggested formula by VanVoorhis & Morgan (2007) and considering the probability of sample loss by the available sampling method from Shahid Dastgheyb Girls' High School from District 13, Aien Islam Girls' High School from District 15 and School girls Azadegan from District 1. The study tools were Bagheri Parent-Child Communication Pattern Questionnaire (2013) and Young Schema Questionnaire-Short Form 1988 which were completed by students and Jones Irrational Beliefs Test (1968) which were completed by both parents. After removing of 63 distortions and 8 outlier questionnaire, the collected data were analyzed using hierarchical multivariate regression method. **Results:** The results showed that among the components of the father-child communication pattern, variables of the formality ($r = -0.171$), conditional value ($r = -0.151$) and interconnectedness ($r = 0.312$), and among the components of mother-child communication pattern, variables of the inflexibility ($r = -0.181$) and limitations ($r = 0.155$) and irrational beliefs of the mother ($r = -0.196$) positively predict the unrelenting standards/ hyper-criticalness maladaptive schema in adolescent girls ($P = 0.001$). **Conclusion:** It is essential to educate parents and create awareness about the contributing factors of unrelenting standards/hyper-criticalness maladaptive schema in adolescent, preventing the harm caused by maladaptive communication patterns and irrational beliefs of parents in many areas of adolescent life.

Key words: *beliefs, hypercriticalness, irrational, parent-child, schema, unrelenting*

Citation: Ahmadi, F. & Nasrollahi, B. (2019). Prediction of unrelenting standards/ hyper-criticalness schema based on irrational beliefs of parents and parent-child communication patterns. *Quarterly of Applied Psychology*, 12(4): 595-616.

Received: 2 March 2018
Accepted: 27 January 2019

Corresponding author:
nasrollahi@srbiau.ac.ir

پیش بینی طر حواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی بر اساس باورهای غیرمنطقی والدین و الگوهای ارتباطی والد-فرزند

فاطمه احمدی^۱ و بیتا نصرالهی^{۲*}

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲*. استادیار گروه روان‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش تعیین طر حواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی بر اساس باورهای غیرمنطقی والدین و الگوهای ارتباطی والد-فرزند در دختران نوجوان بود. **روش:** روش پژوهش همبستگی و جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم و والدین آن‌ها در شهر تهران در سال ۱۳۹۵ به تعداد ۴۹۴۲۱ نفر بود. از میان آن‌ها به روش نمونه برداری در دسترس بر اساس فرمول پیشنهادی ون وورهایس و مورگان (۲۰۰۷) و با در نظر گرفتن احتمال ریزش نمونه ۲۹۰ نفر از دبیرستان دخترانه شهید دستغیب از منطقه سیزده، دبیرستان دخترانه آیین اسلام از منطقه پانزده و هنرستان دخترانه آزادگان از منطقه یک انتخاب شد. ابزار پژوهش پرسشنامه الگوهای ارتباطی والد-فرزند باقری (۱۳۹۲) و نسخه کوتاه پرسشنامه طر حواره یانگ ۱۹۸۸ بود که توسط دانش‌آموزان و پرسشنامه باورهای غیرمنطقی جونز (۱۹۶۸) بود که توسط هر دو والد تکمیل شد. پس از حذف ۶۳ پرسشنامه مخدوش و ۸ داده پرت، داده‌های گردآوری شده با استفاده از روش رگرسیون چندمتغیری سلسله مراتبی تحلیل شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که از بین مؤلفه‌های الگوی ارتباطی پدر-فرزند متغیرهای رسمیت ($\beta = 0/171$)، ارزش مشروط ($\beta = 0/151$)، و درهم تنیدگی ($\beta = 0/312$)، و از بین مؤلفه‌های الگوی ارتباطی مادر-فرزند متغیرهای انعطاف ناپذیری ($\beta = 0/181$)، محدودیت ($\beta = 0/155$)، و باورهای غیرمنطقی مادر ($\beta = 0/196$)، به‌صورت مثبت طر حواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرسختانه را در دختران نوجوان پیش بینی می‌کند ($P = 0/001$). **نتیجه‌گیری:** لازم است که با آموزش والدین و ایجاد شناخت در آن‌ها در مورد عواملی که طر حواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرسختانه را در نوجوانان شکل می‌دهند؛ مانع از بروز آسیب‌هایی ناشی از الگوهای ارتباطی ناسازگار والدین و باورهای غیرمنطقی آن‌ها در بسیاری از حوزه‌های زندگی نوجوانان شد.

کلیدواژه‌ها: باور، سرسختانه، طر حواره، عیب‌جویی، غیرمنطقی، والد-فرزند

استناد به این مقاله: احمدی، فاطمه، و نصرالهی، بیتا. (۱۳۹۷). پیش بینی طر حواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی بر اساس باورهای غیرمنطقی والدین و الگوهای ارتباطی والد-فرزند. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۲ (۴ پیاپی): ۵۹۵-۶۱۶.

دریافت مقاله: ۹۶/۱۲/۱۱
پذیرش مقاله: ۹۷/۱۱/۰۷

نویسنده مسئول:
nasrollahi@srbiau.ac.ir

مقدمه

پیشرفت یک جامعه فقط با رشد کودکان آن جامعه یعنی کودکانی که از لحاظ جسمانی، روانی و اجتماعی قوی هستند؛ امکان پذیر است (کمالی ایگلی و ابوالمعالی الحسینی، ۱۳۹۵). طرحواره‌های ناسازگار اولیه خصیصه و الگوهای هیجانی و شناختی خودشکننده‌ای هستند که مانع از برآوردن نیازهای هیجانی در دوران کودکی و نوجوانی می‌شوند. زیرا چهارچوبی را برای پردازش اطلاعات فرد فراهم می‌آورند که بر واکنش‌های هیجانی، بر رویدادهای زندگی و روابط بین فردی وی اثر می‌گذارد. طرحواره‌های ناسازگار اولیه شیوه‌های بادوام، پایدار و مقاوم در برابر تغییر نگرستن به خود و تعامل با جهان پیرامون هستند (کایا-تزل، توتارل کیسلاک و بوپسان، ۲۰۱۵؛ گونر، ۲۰۱۷؛ ساگینو، بالسامو، کارلوسی، کاولاتی، سرگی و همکاران، ۲۰۱۸). طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی از این باور شکل گرفته است که فرد باید برای دستیابی به معیارهای بیرونی و کمال‌گرایانه، بسیار تلاش و عالی رفتار کند تا مورد سرزنش قرار نگیرد (تولایی، نادری، رضایی مرام، تولایی، بابا محمدی و آقایی، ۲۰۱۵؛ یانگ، کلوسکو و ویشار، ۱۳۹۳).

تجارب اولیه و متعارض با والدین، خواهان و برادران در خانواده به‌عنوان اولین کانون اجتماعی یا همسالان از مهم‌ترین عوامل در شکل‌گیری طرحواره‌ها هستند (منیرپور، غلامی زارچ، تمدن فرد، خوسفی و گنجعلی، ۲۰۱۲؛ نظری، کاکاوند و مشهدی فراهانی، ۱۳۹۴). در پژوهش صحرایی، علی‌زاده، یوسفی نژاد و خسروی (۲۰۱۱) تفاوت معناداری بین دانشجویان دختر و پسر از نظر طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی یافت شد. چنین فرض شده که والدین در پاسخ به طرحواره‌های خود با سبک‌های مقابله‌ای شامل تسلیم شدن، اجتناب و جبران بیش از حد پاسخ می‌دهند؛ درحالی‌که چنین تصور می‌شود که این سبک‌های مقابله‌ای که به‌صورت خودکار عمل می‌کند و انعطاف ناپذیر است در بزرگسالی زمانی که گزینه سازگارانه‌تری وجود ندارد؛ مورد استفاده قرار می‌گیرد و بر الگوهای ارتباطی والد-فرزند تأثیرگذار است و به دین شکل نیازهای هیجانی فرزندان را نقض می‌کند و به نوبه خود بر بازنمایی‌های اولیه کودک از محیط تأثیر می‌گذارد و گسترش طرحواره‌های ناسازگار اولیه را در کودک تسهیل می‌کند (سانداگ، زنس، اسکون، تام و لینکولن، ۲۰۱۸).

الگوی ارتباط والد-فرزند الگویی نظری است که تأثیر ویژگی‌های حاکم بر ارتباط بین والد و فرزند را که بر جهت‌مندی و فعالیت‌های هدفمند فرزند تأثیر می‌گذارد؛ توضیح می‌دهد. الگوهای ارتباط والد-فرزند متشکل از سه الگوی اصلی در روابط حاکم بین والدین و فرزندان است. این الگوها شامل الگوی تعادلی، امنیت مدار و آزادی مدار است. همچنین هر الگو از چهار زیرمقیاس در چهار بُعد ارزش‌ها، باورها و قواعد، حمایت در کسب تجربه، فردیت و خودپذیری تشکیل شده است (باقری، ۱۳۹۲).

طبق نظر یانگ ۱۹۹۰ طرحواره‌های ناسازگار اولیه ساختارهایی هستند که خواستگاه رشدی را برای باورهای بنیادی ناسازگارانه و غیرمنطقی فراهم می‌آورند (داوودی، ون، دویسون، نوربالا، محمدی و فرهمند، ۲۰۱۸). باورهای غیرمنطقی، طرحواره‌ها و ساختارهای پیچیده‌ای هستند که مفاهیم ساختاریافته فرد را بر اساس واقعیت و پاسخ‌های رفتاری را به آن واقعیت نشان می‌دهند. باورهای منطقی به‌عنوان باورهای انعطاف‌پذیر، غیرمفرط و عقلانی و باورهای غیرمنطقی به‌عنوان باورهای خشک، افراطی و نامعقول تعریف شده‌اند. باورهای منطقی و غیرمنطقی شامل چهار طبقه ترجیحات، مغایر با ناچیز شمردن، تحمل پریشانی بالا و پذیرش خود و دیگران است (ترنر، ۲۰۱۶). والدین ممکن است از طریق بازخوردهای منفی استنتاجی، استناددهی‌های منفی و احساس گناهکاری را برای رخ دادن وقایع در کودکان و نوجوانان خود ایجاد کنند و تحت تأثیر باورهای غیرمنطقی خود این باورها را نیز در آن‌ها گسترش دهند (کراسیوم، ۲۰۱۳؛ واسیلی، ۲۰۱۲).

تعامل‌های دوسویه، ویژگی‌های ارتباطی نظیر روابط والد-فرزند و روابط والدین از عوامل تأثیرگذار بر ویژگی‌های شخصیتی و رفتاری کودکان است. طرحواره‌های شناختی و باورهای غیرمنطقی و کمال‌گرایانه والدین، با آشفتگی و عملکرد معیوب آن‌ها در خانواده و نیز فرزندپروری آن‌ها همبسته است (دانش، نیکومنش، سلیمی نیا، سابقی و شمشیری، ۱۳۹۳؛ عزیزی و بشارت، ۲۰۱۱؛ سانداگ و همکاران، ۲۰۱۸؛ قانی، روزواردی و عزیز، ۲۰۱۴؛ قانی، کمال و عزیز، ۲۰۱۴؛ گاویت، دیوید، دیجیوسپ و دلویچو، ۲۰۱۱؛ ماتجویک، جووانویک و ایلک، ۲۰۱۵؛ ویسلا، فلوکیگر، گروس هالتفورس و دیوید، ۲۰۱۶). حجتی، گل مکانی، نوروزی خلیلی، اسماعیلی، حمیدی و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان دادند که صفات‌های شخصیتی و باورهای غیرمنطقی والدین بر شیوه‌های فرزندپروری آن‌ها تأثیرگذار است و منجر به انتظارات نامعقول والدین از فرزندان می‌شود. در پژوهش باج، لاکوود و یانگ (۲۰۱۷) والدگری کمال‌گرایانه با طرحواره معیارهای سرسختانه و خودایثارگری در فرزندان ارتباط داشت.

میزانی که افراد به ظاهرشان توجه می‌کنند؛ از خود بی‌زاری از بدو نوجوانی و متعاقباً درگیری‌های ذهنی و روحی، اضطراب، عدم اعتماد به نفس و افسردگی تا حد زیادی به طرحواره‌هایی که به ظاهر جسمانی مرتبط است؛ بستگی دارد (امدادی، بیجاری، رستمی، باقری سهامی شعار، براتی و فرهادی، ۱۳۹۶؛ مجتبابی، صابری، و علیزاده، ۱۳۹۴). این در حالی است که نتایج پژوهش بهرامی احسان و بهرامی زاده (۲۰۱۱) نشان داد که طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی پیش بین سازگاری است.

با توجه به مطالبی که در مورد نقش والدین در شکل‌گیری طرحواره‌ها بیان شد؛ بررسی طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی در دختران نوجوان از اهمیت و ضرورت ویژه‌ای برخوردار است. از این رو پژوهش حاضر با هدف تعیین رابطه الگوهای ارتباطی والد-فرزند و باورهای غیرمنطقی

والدین با طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی در دختران نوجوان اجرا شد تا به سؤال‌های زیر پاسخ دهد.

۱. آیا باورهای غیرمنطقی پدر پیش‌بینی‌کننده طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی در دختران نوجوان است؟
۲. آیا باورهای غیرمنطقی مادر پیش‌بینی‌کننده طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی در دختران نوجوان است؟
۳. آیا الگوهای ارتباطی پدر پیش‌بینی‌کننده طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی در دختران نوجوان است؟
۴. آیا الگوهای ارتباطی مادر پیش‌بینی‌کننده طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی در دختران نوجوان است؟

روش

روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه دوم شهر تهران در سال ۱۳۹۵ به تعداد ۴۹۴۲۱ نفر به همراه والدین‌شان بود. از میان آن‌ها بر اساس فرمول $(N > 50 + (8M) = 50 + 8(18) = 194)$ (ون وورهایس و مورگان، ۲۰۰۷) و با در نظر گرفتن احتمال ریزش نمونه، به روش در دسترس ۲۹۰ دانش‌آموز دختر به همراه پدران و مادران‌شان از دبیرستان دخترانه شهید دستغیب از منطقه سیزده، دبیرستان دخترانه آیین اسلام از منطقه پانزده و هنرستان دخترانه آزادگان از منطقه یک انتخاب شد. ملاک‌های ورود شرکت‌کننده‌ها به پژوهش شامل تحت سرپرستی هر دو والد بودن در دوران کودکی و نوجوانی و حداقل سطح تحصیلات دیپلم برای هر دو والد و ملاک‌های خروج شامل مصرف دارو، دریافت درمان‌های موازی روان‌شناسی و روان‌پزشکی و معلولیت جسمانی و بیماری‌های مزمن دیگر برای دختران و والدین‌شان بود که به‌صورت خود گزارشی در ابتدای پرسشنامه‌ها مورد پرسش قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش

۱. پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند^۱. این پرسشنامه ۴۸ عبارتی توسط باقری (۱۳۹۲) ساخته شد و دارای ۸ خرده‌مقیاس است. شماره سؤال‌های خرده‌مقیاس انعطاف‌پذیری ۱، ۹، ۱۷، ۲۵، ۳۳ و ۴۱، تزلزل و نرمی ۲، ۱۰، ۱۸، ۲۶، ۳۴ و ۴۲، کنترل/محدودیت ۳، ۱۱، ۱۹، ۲۷، ۳۵ و ۴۳، نازپروردگی ۴، ۱۲، ۲۰، ۲۸، ۳۶ و ۴۴، رسمیت ۵، ۱۳، ۲۱، ۲۹، ۳۷ و ۴۵، درهم‌تنیدگی

۶، ۱۴، ۲۲، ۳۰، ۳۸ و ۴۶، ارزش مشروط ۷، ۱۵، ۲۳، ۳۱، ۳۹ و ۴۷ و شماره سؤال‌های رهایی ۸، ۱۶، ۲۴، ۳۲، ۴۰ و ۴۸ است که در طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً همین‌گونه است = ۵ تا اصلاً اینگونه نیست = ۱ ارزیابی می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۶۶ به دست آمده است و در تحلیل عاملی این پرسشنامه بارهای عاملی ماده‌ها کمتر از ۰/۶ نبوده و اکثر بارهای عاملی مشاهده شده در دامنه‌ای بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۵ قرار داشته است (باقری، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های انعطاف ناپذیری، تزلزل و نرمی، کنترل و محدودیت، نازپروردگی، رسمیت، درهم تنیدگی، ارزش مشروط و رهایی برای نسخه پدر به ترتیب ۰/۷۳، ۰/۶۹، ۰/۶۶، ۰/۶۵، ۰/۶۲، ۰/۷۶، ۰/۶۵ و ۰/۷۰ و برای نسخه مادر به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۷۶، ۰/۶۷، ۰/۶۵، ۰/۷۳، ۰/۷۰ و ۰/۶۸ به دست آمد.

۲. نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ^۱. این پرسشنامه ۷۵ عبارتی توسط یانگ ۱۹۹۸ ساخته شد و ۵ حوزه طرحواره‌ای شامل بریدگی و طرد را با سؤال‌های ۱ تا ۲۵، خودگردانی و عملکرد مختل را با سؤال‌های ۲۶ تا ۴۵، دیگرجهت‌مندی را با سؤال‌های ۴۶ تا ۵۵، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری را با سؤال‌های ۵۶ تا ۶۵، محدودیت‌های مختل را با سؤال‌های ۶۶ تا ۷۵ در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از کاملاً درست درباره من = ۶ تا کاملاً غلط درباره من = ۱ ارزیابی می‌کند (والر، مایر و هانیان، ۲۰۰۱). والر و همکاران (۲۰۰۱) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۶ و روایی مطلوبی را برای آن گزارش کردند. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ آن ۰/۸۷ به دست آمد.

۳. آزمون باورهای غیرمنطقی^۲. این آزمون توسط جونز (۱۹۶۸) ساخته شد و ۱۰ خرده مقیاس دارد. شماره سؤال‌های نیاز به تأیید دیگران شامل ۱، ۱۱، ۲۱، ۳۱، ۴۱، ۵۱، ۶۱، ۷۱، ۸۱ و ۹۱، انتظار بالا از خود ۲، ۱۲، ۲۲، ۳۲، ۴۲، ۵۲، ۶۲، ۷۲، ۸۲ و ۹۲، تمایل به سرزنش ۳، ۱۳، ۲۳، ۳۳، ۴۳، ۵۳، ۶۳، ۷۳، ۸۳ و ۹۳، واکنش نسبت به ناکامی ۴، ۱۴، ۲۴، ۳۴، ۴۴، ۵۴، ۶۴، ۷۴، ۸۴ و ۹۴، بی مسئولیتی هیجانی ۵، ۱۵، ۲۵، ۳۵، ۴۵، ۵۵، ۶۵، ۷۵، ۸۵ و ۹۵، نگرانی زیاد توأم با اضطراب ۶، ۱۶، ۲۶، ۳۶، ۴۶، ۵۶، ۶۶، ۷۶، ۸۶ و ۹۶، اجتناب از مشکل ۷، ۱۷، ۲۷، ۳۷، ۴۷، ۵۷، ۶۷، ۷۷، ۸۷ و ۹۷، وابستگی ۸، ۱۸، ۲۸، ۳۸، ۴۸، ۵۸، ۶۸، ۷۸، ۸۸ و ۹۸، درماندگی نسبت به تغییر ۹، ۱۹، ۲۹، ۳۹، ۴۹، ۵۹، ۶۹، ۷۹، ۸۹ و ۹۹ و شماره سؤال‌های کمال‌گرایی نیز شامل سؤال‌های ۱۰، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ۶۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ و ۱۰۰ است که در طیف لیکرتی ۵ درجه‌ای از به شدت مخالف = ۱ تا به شدت موافق = ۵ ارزیابی می‌شود. جونز (۱۹۶۸) ضریب همسانی درونی را برای کل مقیاس ۰/۹۲ گزارش کرد. نتایج پژوهش لوهر و بونج (۱۹۸۲) ساختار عاملی آزمون

1. Schema Questionnaire-Short Form

2. Irrational Beliefs Test

باورهای غیرمنطقی را که در پژوهش جونز (۱۹۶۸) دیده می‌شود؛ تکرار کرد. در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ برای باورهای غیرمنطقی پدر ۰/۹۵ و باورهای غیر منطقی مادر ۰/۹۱ به دست آمد.

شیوه اجرا. پس از هماهنگی با مسئولان آموزش و پرورش کل استان تهران و مدیران مدارس، برای شناسایی دانش‌آموزان داوطلب به همکاری به کلاس‌های درسی آن‌ها مراجعه و از دانش‌آموزان خواسته شد که در صورت عدم تمایل خود یا والدین‌شان به شرکت در پژوهش از دریافت پرسشنامه‌ها خودداری کنند؛ یا تا ۷۲ ساعت پرسشنامه‌ها را بازگردانند. پس از ارائه توضیحاتی درباره اهداف پژوهش به دانش‌آموزان و چگونگی تکمیل پرسشنامه‌ها، از جمله اینکه پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند و نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ باید توسط خود آن‌ها و پرسشنامه باورهای غیرمنطقی باید توسط والدین تکمیل شود؛ از دانش‌آموزان خواسته شد که پرسشنامه‌ها را به خانه ببرند؛ والدین خود را از اهداف پژوهش و نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها آگاه سازند و هر یک به تنهایی و به دور از دیگر افراد خانواده به آن‌ها پاسخ دهند. در این پژوهش ملاحظات اخلاقی شامل اخذ رضایت آگاهانه، تضمین حریم خصوصی و رازداری رعایت شد. پس از گردآوری پرسشنامه‌ها و پس از حذف ۶۳ پرسشنامه مخدوش و ۸ داده پرت تحلیل داده‌ها با استفاده از روش رگرسیون چندمتغیری سلسله مراتبی به این دلیل استفاده شد که می‌توان در این نوع از رگرسیون اثر متغیری یا گروهی از متغیرها را بعد از کنترل اثر متغیر/های مرحله اول بررسی کرد.

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار سن پدراهای دانش‌آموزان نوجوان دختر در این پژوهش به ترتیب ۴۵/۵۰ و ۵/۹۸، سن مادرها ۴۰/۷۲ و ۶/۳۳ و سن خود دانش‌آموزان ۱۴/۲۷ و ۱/۳۱ بود. ۱۰۴ نفر (۴۷/۵ درصد) از آن‌ها فرزند اول، ۶۸ نفر (۳۱/۱ درصد) فرزند دوم، ۳۲ نفر (۱۴/۶ درصد) فرزند سوم و ۱۱ نفر (۵ درصد) فرزند چهارم یا بالاتر بودند. میزان تحصیلات پدرهای آن‌ها ۱۱۰ نفر (۵۰/۲ درصد) از آن‌ها دیپلم، ۴۶ نفر (۲۱ درصد) کاردانی، ۲۴ نفر (۱۱ درصد) کارشناسی، ۲۰ نفر (۹/۱ درصد) کارشناسی ارشد و ۱۴ نفر (۶/۴ درصد) دکتری و میزان تحصیلات مادرها ۱۰۹ نفر (۴۹/۸ درصد) از آن‌ها دیپلم، ۲۸ نفر (۱۲/۸ درصد) کاردانی، ۲۳ نفر (۱۰/۵ درصد) کارشناسی، ۳۷ نفر (۱۶/۹ درصد) کارشناسی ارشد و ۱۹ نفر (۸/۷ درصد) دکتری بود. ۵ نفر از دانش‌آموزان میزان تحصیلات پدر و ۳ نفر میزان تحصیلات مادر را اعلام نکرده بودند. پدر ۹۸ نفر دارای شغل آزاد (۴۴/۷۴ درصد)، ۱۱۳ نفر شغل دولتی (۵۱/۵۹ درصد) و ۴ نفر بیکار (۱/۸۳ درصد) بود و ۴ نفر (۱/۸۳ درصد) نیز شغل پدر خود را اعلام نکرده بودند. مادر ۵۶ نفر (۲۵/۵۷ درصد) دارای شغل

آزاد، ۹۷ نفر (۴۴/۲۹ درصد) شغل دولتی و ۶۲ نفر (۲۸/۳۱ درصد) خانه دار بود و ۴ نفر (۱/۸۳ درصد) نیز شغل مادران خود را اعلام نکرده بودند.

جدول ۱. کشیدگی، چولگی، عامل تورم واریانس و ضریب تحمل ابعاد الگوی ارتباط والد-فرزند و باورهای غیرمنطقی و طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس
الگوی ارتباط پدر-انعطاف‌ناپذیری	۱۷/۱۱	۴/۱۴	۰/۰۴۷	۰/۱۵۲	۰/۶۳۱	۱/۵۸۴
الگوی ارتباط پدر-تزلزل و نرمی	۱۷/۴۱	۴/۰۶	-۰/۲۷۴	-۰/۵۰۲	۰/۵۶۹	۱/۷۵۸
الگوی ارتباط پدر-محدودیت	۱۸/۶۹	۳/۴۳	-۰/۰۷۸	۰/۲۸۸	۰/۵۷۲	۱/۷۴۸
الگوی ارتباط پدر-نازپروردگی	۱۸/۸۳	۳/۵۶	-۰/۰۰۵	۰/۰۵۶	۰/۸۲۰	۱/۲۱۹
الگوی ارتباط پدر-رسمیت	۱۷/۶۶	۴/۱۹	۰/۱۰۳	-۰/۰۸۱	۰/۶۱۲	۱/۶۳۴
الگوی ارتباط پدر-درهم تنیدگی	۱۶/۶۴	۴/۵۰	-۰/۶۵۵	۰/۲۰۵	۰/۴۴۰	۲/۲۷۳
الگوی ارتباط پدر-ارزش مشروط	۱۹/۵۳	۴/۱۶	۰/۳۷۴	-۰/۰۹۸	۰/۶۱۵	۱/۶۲۷
الگوی ارتباط پدر-بی تفاوتی	۱۸/۰۳	۳/۶۵	-۰/۲۸۶	۰/۷۳۱	۰/۵۷۸	۱/۷۳۲
الگوی ارتباط مادر-انعطاف‌ناپذیری	۱۸/۲۶	۳/۴۸	۰/۵۷۹	۱/۴۵۸	۰/۶۶۸	۱/۴۹۶
الگوی ارتباط مادر-تزلزل و نرمی	۱۹/۲۰	۴/۲۹	-۰/۴۱۰	۰/۲۷۱	۰/۶۲۸	۱/۵۹۲
الگوی ارتباط مادر-محدودیت	۱۸/۶۳	۳/۲۳	۰/۰۲۲	۰/۰۷۸	۰/۵۵۷	۱/۷۹۷
الگوی ارتباط مادر-نازپروردگی	۱۸/۳۸	۳/۴۷	-۰/۰۹۱	۰/۰۷۶	۰/۶۷۹	۱/۴۷۳
الگوی ارتباط مادر-رسمیت	۱۷/۲۶	۳/۶۲	۰/۱۰۶	-۰/۶۹۴	۰/۶۶۸	۱/۴۹۶
الگوی ارتباط مادر-درهم تنیدگی	۱۷/۵۹	۳/۸۱	۰/۴۲۱	-۰/۰۰۵	۰/۵۰۷	۱/۹۷۱
الگوی ارتباط مادر-ارزش مشروط	۱۸/۵۷	۳/۲۵	-۰/۰۶۵	-۰/۲۷۳	۰/۶۸۷	۱/۴۵۶
الگوی ارتباط مادر-بی تفاوتی	۱۶/۸۸	۳/۲۷	۰/۲۶۰	۰/۰۵۹	۰/۵۹۶	۱/۶۷۸
باورهای غیرمنطقی پدر	۳۱۱/۵۴	۳۱/۴۵	-۰/۳۹۲	۰/۷۸۱	۰/۸۵۷	۱/۱۶۷
باورهای غیرمنطقی مادر	۲۸۹/۹۳	۳۳/۱۲	۱/۰۸۸	۰/۵۲۴	۰/۷۷۹	۱/۲۸۴
طرحواره	۱۵/۲۸	۶/۱۵	۰/۰۳۳	-۱/۳۰۱	متغیر ملاک	متغیر ملاک

جدول ۱ نشان می‌دهد؛ ارزش‌های کشیدگی و چولگی هیچ‌یک از متغیرها از محدوده بین ۲+ و ۲- خارج نشده است. همچنین مساله هم‌خطی بودن در بین متغیرهای پیش بین این پژوهش رخ نداده است. برای ارزیابی برقراری مفروضه طبیعی بودن توزیع چندمتغیری، از تحلیل اطلاعات مربوط به فاصله مهلنوبایس و ترسیم منحنی توزیع آن استفاده شد. ارزش شاخص‌های چولگی و کشیدگی به ترتیب برابر با ۰/۴۸۱ و ۰/۳۳۰- بود که خود بیانگر طبیعی بودن توزیع اطلاعات چندمتغیری است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی باورهای غیرمنطقی والدین، طر حواره معیارهای

سرستانه/عیب جویی افراطی و الگوهای ارتباطی

طر حواره	باورهای غیرمنطقی مادر	باورهای غیرمنطقی پدر	متغیرهای پژوهش
-	-	-	باورهای غیرمنطقی پدر
-	۰/۳۳۴**	۰/۱۵۱*	باورهای غیرمنطقی مادر
-	۰/۳۳۴**	۰/۰۸۲	طر حواره
۰/۱۵۲*	۰/۱۳۶*	۰/۰۲۷	الگوی ارتباطی پدر
۰/۲۱۳**	۰/۱۳۰	۰/۰۳۳	انعطاف ناپذیری
۰/۱۲۹	۰/۰۳۷	۰/۱۸۶**	تزلزل و نرمی
۰/۰۶۵	-۰/۰۴۸	۰/۱۳۷*	محدودیت
۰/۲۸۵**	۰/۰۷۸	۰/۰۵۴	نازپروردگی
۰/۴۵۰**	۰/۲۳۲**	۰/۰۹۳	رسمیت
۰/۳۰۹**	۰/۲۳۱**	-۰/۰۲۱	درهم تنیدگی
۰/۱۴۶*	۰/۱۵۶*	-۰/۰۰۳	ارزش مشروط
			بی تفاوتی
۰/۲۱۰**	۰/۰۹۹	-۰/۰۱۰	الگوی ارتباطی مادر
۰/۲۷۵**	۰/۲۴۰**	۰/۰۶۸	انعطاف ناپذیری
۰/۰۸۳	۰/۱۲۶	۰/۰۷۰	تزلزل و نرمی
۰/۱۲۳	۰/۱۹۸**	۰/۰۹۰	محدودیت
۰/۱۹۷**	۰/۱۷۸**	۰/۰۷۲	نازپروردگی
۰/۲۷۹**	۰/۱۶۲*	۰/۱۶۰*	رسمیت
۰/۰۶۶	۰/۰۱۹	۰/۰۵۸	درهم تنیدگی
۰/۰۴۱	۰/۰۲۵	۰/۰۷۶	ارزش مشروط
			بی تفاوتی

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

جدول ۲ نشان می‌دهد که ابعاد انعطاف‌پذیری ($P = 0.049$)، تزلزل و نرمی ($P = 0.001$)، رسمیت ($P = 0.001$)، درهم‌تنیدگی ($P = 0.001$)، ارزش مشروط ($P = 0.001$) و بی تفاوتی ($P = 0.048$) از الگوی ارتباط پدر-فرزند و دیگر ابعاد آن به صورت مثبت و معنادار با طر حواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرستانه همبسته است. همچنین ابعاد انعطاف‌پذیری ($P = 0.001$)، تزلزل و نرمی ($P = 0.001$)، رسمیت ($P = 0.001$) و درهم‌تنیدگی ($P = 0.001$) از الگوی ارتباطی مادر-فرزند و دیگر ابعاد الگوی ارتباطی مادر-فرزند به صورت مثبت و معنادار با طر حواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرستانه همبسته است. باورهای غیرمنطقی مادر به صورت مثبت و معنادار با طر حواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرستانه همبسته است ($P = 0.001$).

جدول ۳. رگرسیون چندمتغیری سلسله مراتبی الگوی ارتباطی والد-فرزند و باورهای

غیرمنطقی در پیش‌بینی طرحواره ناسازگار دختران نوجوان

متغیرها	ضرایب رگرسیون	خطای استاندارد برآورد	ضرایب رگرسیون استاندارد شده
الگوی ارتباط پدر-انعطاف ناپذیری	۰/۱۲۳	۰/۱۰۷	۰/۰۸۳
الگوی ارتباط پدر-تزلزل و نرمی	۰/۱۷۱	۰/۱۱۵	۰/۱۱۳
الگوی ارتباط پدر-محدودیت	-۰/۰۰۸	۰/۱۲۶	-۰/۰۰۵
الگوی ارتباط پدر-نازپروردگی	-۰/۰۸۶	۰/۱۰۹	-۰/۰۵۰
الگوی ارتباط پدر-رسمیت	۰/۲۵۱	۰/۱۰۷	۰/۱۷۱*
الگوی ارتباط پدر-درهم تنیدگی	۰/۴۲۷	۰/۱۱۸	۰/۳۱۲**
الگوی ارتباط پدر-ارزش مشروط	۰/۲۲۳	۰/۱۰۸	۰/۱۵۱*
الگوی ارتباط پدر-بی تفاوتی	-۰/۰۹۶	۰/۱۲۷	-۰/۰۵۷
الگوی ارتباط مادر-انعطاف ناپذیری	۰/۳۱۹	۰/۱۲۴	۰/۱۸۱*
الگوی ارتباط مادر-تزلزل و نرمی	۰/۰۵۳	۰/۱۰۳	۰/۰۳۷
الگوی ارتباط مادر-محدودیت	۰/۲۹۴	۰/۱۴۶	۰/۱۵۵*
الگوی ارتباط مادر-نازپروردگی	۰/۰۴۶	۰/۱۲۳	۰/۰۲۶
الگوی ارتباط مادر-رسمیت	۰/۰۹۲	۰/۱۱۹	۰/۰۵۴
الگوی ارتباط مادر-درهم تنیدگی	۰/۱۰۶	۰/۱۳۰	۰/۰۶۶
الگوی ارتباط مادر-ارزش مشروط	۰/۰۷۱	۰/۱۳۱	۰/۰۳۸
الگوی ارتباط مادر-بی تفاوتی	۰/۱۲۸	۰/۱۴۰	۰/۰۶۸
باورهای غیرمنطقی پدر	۰/۰۰۶	۰/۰۱۴	۰/۰۳۱
باورهای غیرمنطقی مادر	۰/۰۳۶	۰/۰۱۲	۰/۱۹۶**
	مجذور ضریب همبستگی تعدیل شده	مجذور ضریب همبستگی تعدیل شده	دوربین واتسون
	۰/۳۱۴**	۰/۳۴۴**	۱/۸۲۹
	$F(۱۶, ۲۰۲) = ۵/۷۷۸, P = ۰/۰۰۱$	$F(۱۸, ۲۰۰) = ۵/۸۱۵, P = ۰/۰۰۱$	
		$F = ۴/۵۰۵, P = ۰/۰۱۲$	

* $P < ۰/۰۵$ ** $P < ۰/۰۱$

جدول ۳ نشان می‌دهد که در سطح $P = ۰/۰۰۱$ اطمینان از بین مؤلفه‌های الگوی ارتباطی پدر-فرزند، متغیرهای رسمیت، ارزش مشروط و درهم تنیدگی و نیز از بین مؤلفه‌های الگوی ارتباطی مادر-فرزند، متغیرهای انعطاف ناپذیری، محدودیت و باورهای غیرمنطقی مادر، به‌صورت مثبت طرحواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرسختانه را در دختران نوجوان پیش‌بینی می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که از بین مؤلفه‌های الگوی ارتباطی پدر-فرزند، رسمیت، ارزش مشروط و درهم تنیدگی و از بین مؤلفه‌های الگوی ارتباطی مادر-فرزند، انعطاف ناپذیری و

محدودیت به صورت مثبت طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی را در دختران نوجوان و باورهای غیرمنطقی مادر به صورت مثبت طرحواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرسختانه را در دختران نوجوان پیش بینی می‌کند. این نتایج با پژوهش‌های خدابخشی کولایی، باصری صالحی، روشن چسلی و فلسفی نژاد (۱۳۹۳)، زارع بهرام آبادی، زهرا کار، صالحیان بروجردی و محمدی فر (۱۳۹۲)، شهامت، ثابتی و رضوانی (۱۳۸۹)، قنادی و عبدالهی (۱۳۹۳) و باچ و همکاران (۲۰۱۷) هم راستا است.

همانطور که دانش و همکاران (۱۳۹۳) بیان می‌کنند؛ والدین از آن جهت که در تماس همیشگی با فرزند خویش هستند و اعمال و رفتار او را زیر نظر دارند و او نیز آن‌ها را الگوی خویش قرار می‌دهد؛ عاملی محیطی برای تربیت به حساب می‌آیند. در الگوی ارتباطی رسمیت، به دلیل ویژگی شخصیتی والدین و یا حضور بسیار کم رنگ آن‌ها در خانه، به‌ویژه حضور کم رنگ پدر به واسطه مشغله‌های زیاد شغلی که کم رنگ بودن بازخوردهای هیجانی، ابراز عواطف، تماس چشمی و در آغوش گرفتن از ویژگی اصلی این نوع ارتباط است؛ الگوی ارتباطی رسمیت اقتدار همانطور که باقری (۱۳۹۲) عنوان می‌کند؛ شکل می‌گیرد که مهابت والدین، احترام و حتی ترس از آن‌ها را در فرزندان ایجاد می‌کند؛ اما به بهای از دست رفتن مهر، گرمی، همدلی، نزدیکی عاطفی و صمیمیت تمام می‌شود. پدرها با نقش‌های مردانه برای آموزش قوانین به کودکان مناسب هستند؛ با این وجود، پدرهای حکمفرما که تمام جنبه‌های زندگی کودک خود را کنترل می‌کنند؛ تأثیری منفی بر جامعه‌پذیری کودک می‌گذارند. زافیروپولو، آواگیانو و واسیلیادو (۲۰۱۴) نشان دادند که چنین فرزندان از روابط نزدیک با دیگران اجتناب می‌کنند و در ابراز نظرات و احساساتشان جسور نیستند. الگوی ارتباطی والدینی مبتنی بر ارزش مشروط، منوط و مشروط‌پذیرش والد-فرزند، مانع از بروز و بازنمایی تجربیات فرزند می‌شود (باقری، ۱۳۹۲).

پذیرش بی قید و شرط این معنا را می‌دهد که کودک به‌طور ذاتی ارزشمند و لایق عشق و ورزی است. این مفهوم شامل بازخورد و تصدیق‌های سازنده، اطمینان بخشی، ستایش، تحسین و قدردانی نه بر اساس عملکرد و رفتار فرد، بلکه بر اساس وجود وی است. صرف‌نظر کردن از عشق و علاقه جزء کلیدی کنترل روان‌شناختی است که بیانگر تظاهرات سرکوب‌گری-خودمختاری در روابط است. تعدادی از پژوهشگران از جمله مکری-بوتساری (۲۰۱۵) پذیرش مشروط را به‌عنوان رفتار بسیار کنترل‌گرانه و یکی از ویژگی‌های اصلی کنترل روان‌شناختی در نظر می‌گیرد. در الگوی ارتباطی درهم تنیدگی، احتمال پدیدایی روابط نزدیک عاطفی مثبت و منفی افزایش، اما اقتدار و احترام کاهش می‌یابد. اولویت اصلی مادر کنترل‌گر و محدودکننده در امان ماندن فرزندان از تهدیدهای مختلف جسمانی، حوادث، آسیب‌های اجتماعی، از دست دادن موقعیت‌ها و سرمایه‌ها است. کنترل و محدودیت دو آسیب بزرگ به فرزندان وارد می‌کند. اول آنکه باور اجرایی آن‌ها را

در عرصه‌های مختلف بسیار ضعیف می‌کند و دوم آنکه ممانعت از کسب تجربه و عبرت، فی‌الذات مانع از رشد و تحول در نظام ارزش‌ها و باورها می‌شود. در روابط مبتنی بر ارزش‌ها و قواعد انعطاف‌ناپذیر آنچه فرزندان می‌پذیرند؛ نظام ارزش‌ها و قواعد نیست؛ بلکه تابعیت و پیروی و ترس از خطا است.

از سویی، در حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری که با فقدان خودانگیزگی و سرحالی و باورهای مرتبط با سرکوب‌تکانه‌ها و احساس‌های خودانگیزخته و همچنین قوانین دشوار و بیرونی شده درباره عملکرد و رفتار مرتبط هستند؛ همانطور که یانگ و همکاران، (۲۰۰۳) (نقل از یانگ، کلوسکو و ویشار، ۱۳۹۳) عنوان می‌کنند؛ خانواده‌ها بر عملکرد عالی و بی‌نقص‌گرایی تأکید می‌کنند. صلواتی، یک‌ه‌زده‌دان دوست و کاویانی (۱۳۸۹) دریافتند؛ خانواده‌ای که حوزه گوش به زنگی و بازداری در آن پرورش می‌یابد؛ به‌طور معمول تنبیه‌گرا، پرتوقع و کمال‌گرا است. از این رو می‌توان دریافت که پدرهایی که الگوی ارتباط پدر-دختری آن‌ها ویژگی‌هایی از قبیل ارتباط رسمی، برجسته بودن مرزها و فاصله‌ها برای ابراز عواطف، تماس چشمی و در آغوش گرفتن دارد؛ یا به شکل مشروط فرزند خود را می‌پذیرند؛ مانع از شکل‌گیری پذیرش نامشروط در فرزندان خود می‌شوند. در روابط درهم‌تنیده، عواطف و هیجان‌ها نقش غالب را ایفا می‌کند و حدود و مرزها و قواعد ارتباطات کم‌رنگ می‌شود یا از بین می‌رود. نکته اساسی در الگوی محدودیت ممانعت از انتخاب‌هایی است که فرد برای تحکیم باورهای اجرایی و ارزشی خود، به آن‌ها نیاز دارد. در نهایت همه این ویژگی‌ها ممکن است؛ منجر به شکل‌گیری عیب‌جویی و معیارهای سرسختانه در دختران نوجوان شود.

باورهای غیرمنطقی با التزام و تعیین‌گری و باید‌اندیشی همراه هستند. از نظر آلیس ۱۹۹۴ باورهای غیرعقلانی، ارزیابی‌های مطلق، ارزیابی‌های سخت‌گیرانه درباره ادراک افراد از رویدادها، باورهای فاجعه‌آمیز، تحمل پایین در مواجهه با ناکامی، ناچیز شمردن و جز آن ارزیابی‌های کلی هستند. این رفتارها یا باورهای غیرمنطقی شامل هیجان‌های منفی هستند که مبتنی بر منطق خاصی در شرایط خاصی نیستند (حمیدی و شیرازی مطلق، ۲۰۱۰؛ حمیدی و محمدحسینی، ۲۰۱۰؛ کالاهان و دنیز، ۲۰۱۳؛ کراکیوم، ۲۰۱۳؛ حمیدی و محمدحسینی، ۲۰۱۰؛ اوزن و آگون، ۲۰۱۵). والدین کمال‌گرا و باید‌اندیش با انتظارات بالا از خود و فرزندان‌شان توصیف می‌شوند؛ معیارهای فردی بسیار افراطی و نگرانی بیش از حد از شکست آن‌ها را مستعد پذیرش مشروط می‌سازد. شاید به این دلیل که این والدین درگیر معیارها و هنجارهای خود‌تحمیل‌گرایانه هستند؛ قادر به پاسخگویی حساس به نیازها و آرزوهای فرزندان خود نباشند (عزیزی و بشارت، ۲۰۱۱).

در این راستا، مطابق با الگوی انتظارات اجتماعی (نقل از کوران، هیل و ویلیامز، ۲۰۱۷)، تقاضای بیش از والدین، کمال‌گرایی را در فرزندان به‌عنوان راهبردی مقابله‌ای با عدم پذیرش و شرم از

شکست تسهیل می‌کند. الگوی یاد شده عنوان می‌کند که والدین از طریق یادگیری اجتماعی، ویژگی‌های کمال‌گرایی و باید اندیشی را به فرزندان خود انتقال می‌دهند. مطابق با الگوی واکنش دهی اجتماعی، فرزندان در پاسخ به معیارهای سرسختانه، تنبیه‌گر و سوءرفتارانه والدین در فرایند جامعه پذیری برای کامل بودن و اجتناب از نارضایتی و عدم عیب‌جویی والدین تلاش می‌کنند. رویکرد پرورش مضطربانه فرض می‌کند که والدین مضطرب کودکانی کمال‌گرا را پرورش می‌دهند؛ زیرا آن‌ها از معیارهای بیش از حد کنترل‌گرانه و سخت‌گیرانه در فرایند اجتماعی شدن استفاده می‌کنند تا احتمال خطا را در فرزند خود کاهش دهند. همانطور که دانش و همکاران (۱۳۹۳) و نظری و همکاران (۱۳۹۴) عنوان کردند؛ نخستین سال‌های زندگی در ایجاد شخصیت بزرگسالی بسیار مهم و در این میان نقش والدین و به‌ویژه مادر حائز اهمیت است. مادران دارای باورهای خشک و تعصب‌آمیز که به‌طور معمول با باید اندیشی بیان می‌شوند؛ فلسفه‌های خود آشفته ساز را که حاصل این باورها هستند و بر اساس انتساب‌های نامعقول و بیش از حد تعمیم یافته ایجاد می‌شوند؛ در کودکان خود شکل می‌دهند. این مادران افکار و باورهایی دارند که با واقعیت‌های موجود هماهنگ و هم جهت نیستند و به‌رغم اینکه توسط شواهد عینی تأیید نمی‌شوند؛ اما آن‌ها درصد آزمایش افکار و باورهای غیرمنطقی خود نیستند. افکار این مادران به شکل اطاعت و یا به شکل تصمیم نادرست همراه با معیارهای سخت‌گیرانه و کمال‌گرایانه، اجبار، الزام و وظیفه است که باعث شکل‌گیری طرحواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرسختانه و حالت‌های آشفته ساز و ناراحت‌کننده در فرزندان آن‌ها می‌شود.

با مروری بر آنچه گفته شد؛ شاید بتوان گفت که طبق نظر بک و دوزویس (۲۰۱۱) تجارب اولیه کودکی طرحواره‌های بنیادین را درباره خود و محیط بیرونی تعدیل می‌کنند. در یک جمع بندی، باید به الگوی ارتباط والد-فرزند توجه داشت؛ چرا که اگر این الگو به شکل درست شکل نگیرد و تربیت را تحت تأثیر بدکارکردی خود قرار دهد؛ نتایج نگران‌کننده‌ای به دنبال خواهد داشت. آسیب‌شناسی احتمالی الگوی ارتباطی والد-فرزند در شکل‌گیری طرحواره ناسازگار عیب‌جویی افراطی/معیارهای سرسختانه، کمک شایانی به کنترل پدیدایی این طرحواره ناسازگار می‌کند. از سوی دیگر، باورهای غیرمنطقی والدین بر الگوی رابطه والد-فرزند اثرگذار است و می‌توان آن را به‌عنوان یکی از عوامل شکل‌دهی طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی در نظر گرفت و با آموزش والدین مانع ایجاد طرحواره‌های ناسازگار اولیه در فرزندان آن‌ها و در نتیجه سلامت افراد جامعه شد.

هر پژوهشی در بطن خود محدودیت‌هایی دارد که تعمیم نتایج را محدود می‌سازد. از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر نمونه برداری به روش غیرتصادفی بود؛ از این رو پیشنهاد می‌شود؛ در پژوهش‌های آتی از روش‌های نمونه برداری تصادفی استفاده شود. ضروری به نظر می‌رسد در

پژوهش‌های آتی با شناخت سایر عوامل شکل‌دهنده طرحواره معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی در نوجوانان، مانع از بروز آسیب‌هایی ناشی از الگوهای ارتباطی ناسازگار و باورهای غیرمنطقی والدین در بسیاری از حوزه‌های زندگی نوجوانان و جوانان شد.

سپاسگزاری

لازم است از مسئولان دبیرستان‌های دخترانه شهید دستغیب، آیین اسلام و هنرستان دخترانه آزادگان و دانش‌آموزان متوسطه دوم شهر تهران و والدین‌شان که اجرای این پژوهش را میسر ساختند؛ قدردانی شود. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول است.

منابع

- امدادی، شهره، بیجاری، سحر، رستمی، فاطمه، باقری سهامی شعار، زیبا، براتی، مجید، و فرهادیان، مریم. (۱۳۹۶). رابطه تصویر ذهنی بدنی و خودکارآمدی در دانشجویان دختر دانشگاه علوم پزشکی همدان. *پوست و زیبایی*، ۸(۲): ۹۹-۹۰.
- باقری، فریبرز. (۱۳۹۲). الگوی ارتباط والد-فرزند، مدل نظری فرزندپروری بر مبنای هستی‌شناسی و انسان‌شناسی اسلامی. *دو فصلنامه پژوهشی مطالعات معارف اسلامی و علوم تربیتی*، ۱۱(۱): ۲۳-۱۰.
- خدابخشی کولایی، آناهیتا، باصری صالحی، نیلوفر، روشن چسلی، رسول، و فلسفی نژاد، محمدرضا. (۱۳۹۳). مقایسه طرحواره‌های شناختی ناسازگار، باورهای غیرمنطقی و مهارت‌های ارتباطی در نوجوانان پرورشگاهی و غیر پرورشگاهی. *روان‌پرستاری*، ۱۲(۱): ۱-۱۲.
- دانش، عصمت، نیکومنش، نرسانگا، سلیمی نیا، نرگس، سابقی، لیلا، و شمشیری، مینا. (۱۳۹۳). رابطه صفات شخصیتی مادران با کمال‌گرایی دختران نوجوان آن‌ها. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۸(۴): ۶۳-۷۸.
- زارع بهرام آبادی، مهدی، زهرا کار، کیانوش، صالحیان بروجردی، حانیه، محمدی فر، محمدعلی. (۱۳۹۲). اثربخشی برنامه بهبود بخشی ارتباط بر کیفیت رابطه والد-فرزندی در نوجوانان دختر خانواده‌های تک والدینی مادر سرپرست. *مجله روان‌شناسی بالینی*، ۵(۲): ۲۳-۱۳.
- شهامت، فاطمه، ثابتی، علی‌رضا، و رضوانی، سمانه. (۱۳۸۹). بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری و طرحواره‌های ناسازگار اولیه. *مطالعات تربیتی و روان‌شناسی*، ۱۱(۲): ۲۵۴-۲۳۹.
- صلواتی، مژگان، یکه یزدان دوست، رخساره، و کاویانی، حسین. (۱۳۸۹). *طرحواره درمانی (راهنمای ویژه متخصصان روان‌شناسی بالینی)*. تهران: دانش، چاپ اول.
- قنادی، فاطمه، و عبدالهی، محمدحسین. (۱۳۹۳). ارتباط ادراک رفتار والدین با طرحواره‌های ناکارآمد اولیه. *فصلنامه مطالعات روان‌شناسی بالینی*، ۴(۴): ۱۵۱-۱۲۹.

- کمالی ایگلی، سمیه، و ابوالمعالی الحسینی، خدیجه. (۱۳۹۵). تبیین راهبردهای تنظیم شناختی هیجان بر اساس فرایندهای ارتباطی خانواده و کمال‌گرایی در نوجوانان دختر. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۱۰(۳۱ پی‌پی ۳۹): ۳۱۰-۲۹۱.
- مجتبایی، مینا، صابری، هاید، و علیزاده، عزیزه. (۱۳۹۴). نقش طرحواره‌های جنسی و تصویر بدنی بر کارکرد جنسی زنان. *روان‌شناسی سلامت*، ۴(۱): ۳۸-۱۹.
- نظری، فاطمه، کاکاوند، علیرضا، و مشهدی فراهانی، ملکه. (۱۳۹۴). رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه با شیوه‌های فرزند پروری مادران و اختلال‌های بیرونی شده فرزندانشان. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۹(۲ پی‌پی ۳۴): ۱۱۸-۹۷.
- یانگ، جفری، کلوکسکو، ژانت، و ویشار، ماری جوری. (۱۳۹۳). *طرحواره درمانی (راهنمای کاربردی برای متخصصین بالینی)*. ترجمه حسن حمیدپور و زهرا اندوز. تهران: ارجمند. (تاریخ انتشار به زبان اصلی، ۲۰۰۳).

References

- Azizi, K., & Besharat, M. A. (2011). The relationship between parental perfectionism and child perfectionism in a sample of Iranian families. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15(1): 1287-1290.
- Bach, B., Lockwood, G., & Young, J. E. (2017). A new look at the schema therapy model: organization and role of early maladaptive schemas. *Cogn Behav Ther*, [Epub ahead of print].
- Bahrami Ehsan, H., & Bahramizadeh, H. (2011). Early maladaptive schemas and agreeableness in personality five factor model. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 8(2): 547-551.
- Beck, A. T., & Dozois, D. J. (2011). Cognitive therapy: Current status and future directions. *Annual Review of Medicine*, 16(2): 397-409.
- Callahan, S., & Denis, A. (2013). Irrational beliefs and motherhood: It cognitions and their relationship to perinatal psychopathology. *Journal de Thérapie Comportementale ET Cognitive*, 23(1): 3-8.
- Craciun, B. (2013). The Efficiency of Applying a Cognitive Behavioral Therapy Program in Diminishing Perfectionism, Irrational Beliefs and Teenagers Stress. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 84(1): 274-278.
- Curran, T., Hill, A. P., & Williams, L. J. (2017). The relationships between parental conditional regard and adolescents' self-critical and narcissistic perfectionism. *Personality and Individual Differences*, 109(1): 17-22.
- Davoodi, E., Wen, A., Dobson, K. S., Noorbala, A. A., Mohammadi, A., & Farahmand, Z. (2018). Early maladaptive schemas in depression and somatization disorder. *Journal of affective disorders*, 59(3): 82-89.
- Gavit, O. A., David, D., DiGiuseppe, R., & DelVecchio, T. (2011). The development and validation of the Parent Rational and Irrational Beliefs Scale. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 30(1): 2305-2311.

- Ghani, F. B., A., Kamal, S. L. A., & Aziz, A. A. (2014). The implication of parenting styles on the akhlak of Muslim Teenagers in the South of Malaysia. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 114(1): 761-765.
- Ghani, F. B., A., Roeswardi, S. I., & Aziz, A. A. (2014). Parenting Styles and their Relation to Teenagers Personality Profile in Single Mother Families: A Case Study. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 114(6): 766-770.
- Guner, O. (2017). Psychometric properties and normative values of Early Maladaptive Schema Questionnaires set for children and adolescents (SQS). *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 24(2): 534-554.
- Hamidi, F., & Hosseini, Z. M. (2010). The Relationship between Irrational Beliefs and Social, Emotional and Educational Adjustment among Junior Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5(1): 1631-1636.
- Hamidi, F., & Motlagh Shirazi, S. (2010). Comparison of Irrational Beliefs and Defence Mechanisms in Patients with Obsessive Compulsive Disorder and Normal Individuals. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 5(2): 1620-1624.
- Hojjat, S. K., Golmakanie, E., Norozi Khalili, M., Smaili, H., Hamidi, M., & Akaberi, A. (2016). Personality traits and irrational beliefs in parents of substance-dependent adolescents: A comparative study. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, 25(4): 340-347.
- Jones, R. G. (1968). *A ftt eeed msss eee ff ll i'' irrtr illll ll iff yyttmns with personality and maladjusted*. Wichita, KS: Test Systems.
- Kaya-Tezel, F., Tutarel Ki ak, ., & Boysan, M. (2015). Relationships between childhood traumatic experiences, early maladaptive schemas and interpersonal styles. *r iii iii ii ttt ii iii ii*, 52(3): 226-232.
- Lohr, J. M., & Bonge, D. (1982). The factorial validity of the Irrational Beliefs Test: A psychometric investigation. *Cognitive Therapy and Research*, 6(3): 225-230.
- Makri-Botsari, E. (2015). Adolescents' unconditional acceptance by parents, teachers, and educational outcomes: A structural model of gender differences. *Journal of Adolescence*, 43(2): 50-62.
- Matejevica, M., Jovanovica, D., Ilic, M. (2015). Patterns of Family Functioning and Parenting Style of Adolescents with Depressive Reactions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 18(5): 234-239.
- Monirpoor, N., Gholamyzarch, M., Tamaddonfard, M., Khoosfi, H., & Ganjali, A. R. (2012). Role of father° child relational quality in early maladaptive schemas. *International Journal of High Risk Behaviors & Addiction*, 1(2): 50-54.
- Ozen, E. A., & Akgun, O. E. (2015). The effects of irrational beliefs on academic motivation and academic self-efficacy of candidate teachers of computer and instructional technologies education department. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 19(7): 1287-1292.
- Saggino, A., Balsamo, M., Carlucci, L., Cavalletti, V., Sergi, M. R., da Fermo, G., Tommasi, M. (2018). Psychometric properties of the Italian version of the Young Schema Questionnaire L-3: Preliminary results. *Frontiers in Psychology*, 9(1): 312-315.

- Sahraee, O., Alizadeh, Yusefnejad, M., & Khosravi, Z. (2011). Predicting of life satisfaction with respect to early maladaptive schemas among Iranian college students. *European Psychiatry*, 26(1):1962.
- Sundag, J., Zens, C., Ascone, L., Thome, S., & Lincoln, T. M. (2018). Are schemas passed on? A study on the association between early maladaptive schemas in parents and their offspring and the putative translating mechanisms. *Behavioural and Cognitive Psychotherapy*, [Epub ahead of print].
- Tavallaii, A., Naderi, Z., Rezaemaram, P., Tavallaii, V., Babamohamadi, Z., & Aghaie, M. (2015). The relationship between early maladaptive schemas and three dimensions of headache impact in Iranian outpatients with chronic migraine without aura. *International Journal of Behavioral Sciences*, 9(3): 215-223.
- Turner, M. J. (2016). Rational Emotive Behavior Therapy (REBT), Irrational and rational beliefs, and the mental health of athletes. *Frontiers in Psychology*, 7(3): 1423-1424.
- VanVoorhis, C. R. W., & Morgan, B. L. (2007). Understanding power and rules of thumb for determining sample sizes. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, 3(2): 43-50.
- Vasile, C. (2012). Rational/irrational beliefs dynamics in adults. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 69(1): 2108-2113.
- Visla, A., Fluckiger, C., Grosse Holtforth, M., & David, D. (2016). Irrational beliefs and psychological distress: A meta-analysis. *Psychother Psychosom*, 85(1): 8-15.
- Waller, G., Meyer, C., & Hanian, V. (2001). Psychometric properties of the long & short versions of the Young Schema Questionnaire. *Cognitive Therapy and Research*, 25(2): 137-147.
- Zafiropoulou, M., Avagianou, P. A., Vassiliadou, S. (2014). Parental Bonding and Early Maladaptive Schemas. *Journal of Psychological Abnormalities*, 3(1): 1-16.

* * * * *

آزمون باورهای غیرمنطقی

به شدت موافق	تا حدی موافق	نه مخالف و نه موافق	تا حدی مخالف	به شدت مخالف	عبارت‌ها
۵	۴	۳	۲	۱	۱. برایم مهم است که دیگران مرا تأیید کنند.
۵	۴	۳	۲	۱	۲. از شکست خوردن متنفرم.
۵	۴	۳	۲	۱	۳. خطاکاران سزاوار مجازاتی هستند که به آن گرفتار می‌آیند.
۵	۴	۳	۲	۱	۴. هر حادثه یا اتفاقی را بدون ترس و وحشت، عاقلانه می‌پذیرم.
۵	۴	۳	۲	۱	۵. انسان در هر شرایطی که بخواهد می‌تواند خوشحال باشد
۵	۴	۳	۲	۱	۶. از انجام دادن کارهای پردردسر می‌ترسم
۵	۴	۳	۲	۱	۷. همیشه سعی می‌کنم از تصمیم‌گیری‌های مهم خودداری کنم.

۸. هر شخصی در زندگی به یک انسان قوی‌تر از خود برای اتکا و مشورت نیازمند است.
۹. گرگ‌زاده عاقبت گرگ می‌شود.
۱۰. برای انجام دادن هر کاری فقط یک‌راه درست و صحیح وجود دارد.
۱۱. احترام گذاردن به دیگران را دوست دارم، ولی نه به هر قیمتی.
۱۲. از انجام دادن کاری که نمی‌توانم از عهده آن به‌خوبی برآیم، دوری می‌کنم.
۱۳. اکثر جنایتکاران از مجازاتی که سزاوار آن هستند می‌گریزند.
۱۴. اگر از چیزی ناکام شوم برآشفته نمی‌گردم.
۱۵. این برداشت ما از وضع زندگی است که باعث آشفتگی می‌شود نه اوضاع زندگی.
۱۶. به‌ندرت نگران آینده می‌شوم.
۱۷. وقتی کاری بر عهده من می‌باشد به هر اندازه هم که خسته‌کننده باشد سعی می‌کنم آن را انجام بدهم.
۱۸. همیشه سعی می‌کنم در امور مهم با یک فرد قوی‌تر از خودم مشورت کنم.
۱۹. تقریباً غیرممکن است که بتوان بر اثراتی که حوادث گذشته بر ما داشته‌اند، تغییر ایجاد کرد.
۲۰. برای انجام دادن هر کاری فقط یک‌راه کامل وجود دارد.
۲۱. علاقه‌مند هستم همه مرا دوست داشته باشند.
۲۲. مایل نیستم با افرادی قوی‌تر از خودم به رقابت بپردازم.
۲۳. کسانی را که خطا می‌کنند باید سرزنش و توبیخ نمود.
۲۴. زندگی من باید بهتر از وضعی باشد که الان هست.
۲۵. هر شخص خودش عامل اوضاع و احوال خودش است.
۲۶. اغلب نمی‌توانم بعضی دلواپسی را از ذهن خود دور کنم.
۲۷. من از روبرو شدن با مشکلات خودداری می‌کنم.
۲۸. انسان نیازمند اتکا به فرد قوی‌تر از خود است.
۲۹. اگر حادثه‌ای یک‌بار زندگی شمارا شدیداً تحت تأثیر قرار داده، دلیلی ندارد که اثر آن در آینده نیز وجود نداشته باشد.
۳۰. به‌ندرت یک‌راه آسان برای حل مشکلات زندگی وجود دارد.
۳۱. من می‌توانم خودم را دوست داشته باشم، حتی اگر دیگران از من بدشان بیاید.
۳۲. دوست دارم در انجام دادن کارها موفق باشم، ولی نه به هر قیمت.
۳۳. افراد فاسد باید به‌شدت تنبیه شوند.
۳۴. از چیزی که بدم می‌آید، به‌شدت ناراحت می‌شوم.
۳۵. عامل بدبختی هر شخصی خودش است.
۳۶. اگر نتوانم از وقوع حادثه‌ای جل. گیری کنم، ناراحت می‌شوم.
۳۷. همیشه سعی می‌کنم تا آنجا که ممکن است، سریع تصمیم بگیرم.
۳۸. اشخاص معینی هستند که من به آن‌ها متکی می‌باشم.
۳۹. انسان به‌شدت متأثر از گذشته خود می‌باشد.
۴۰. در زندگی ما بعضی مشکلات به‌طور طبیعی وجود دارند.
۴۱. اگر شخصی از من متنفر باشد، این مشکل خود اوست نه من.
۴۲. برای من خیلی مهم است که در هر کاری موفق باشم.
۴۳. به‌ندرت دیگران را به خاطر خطاهایشان لعن و نفرین می‌کنم.
۴۴. واقعیت‌ها را باید پذیرفت هر چند که با خواست ما ناسازگار باشند.
۴۵. یک فرد همیشه غمگین و عصبانی نخواهد بود، مگر آن‌که خودش بخواهد.
۴۶. من جرئت دل به دریا زدن را ندارم.
۴۷. زندگی آن‌چنان کوتاه است که هیچ کاری در آن لذت‌بخش نیست.
۴۸. من دوست دارم در هر کاری روی پای خود بایستم.
۴۹. اگر تجارب مختلفی داشتم، الان وضعم بهتر بود.
۵۰. برای حل هر مسئله‌ای فقط یک‌راه درست وجود دارد.
۵۱. انجام دادن کاری برخلاف انتظار دیگران فوق‌العاده مشکل است.
۵۲. از هر فعالیتی به خاطر خودش لذت می‌برم و مهم نیست چقدر در آن موفق بوده‌ام.
۵۳. ترس از کیفر و مجازات، در خوب بودن انسان مؤثر است.
۵۴. اگر کاری من را اذیت کند، به‌طور کلی آن را رها می‌کنم.

۵۵. بیشترین مشکل یک انسان این است که نمی‌تواند به خوشحالی مطلوب خود دست یابد.
۵۶. به‌ندرت به خاطر مسائل آینده نگران می‌شوم.
۵۷. به‌ندرت در کاری طفره می‌روم.
۵۸. من تنها کسی هستم که می‌توانم واقعیت مشکلاتم را بفهمم و با آن‌ها مقابله کنم.
۵۹. به‌ندرت فکر می‌کنم تجارب گذشته، اکنون نیز بر من اثر داشته باشد.
۶۰. ما در جهانی پر از شانس و تصادف زندگی می‌کنیم.
۶۱. دوست دارم مورد تأیید دیگران واقع شوم، اما حتماً لازم نیست.
۶۲. اگر شخصی در زمینه‌ای از من بهتر باشد، ناراحت می‌شوم.
۶۳. هر انسانی ذاتاً خوب است.
۶۴. هر کاری را در حد توان خود انجام می‌دهم و بیشتر از آن نیز از خود انتظاری ندارم.
۶۵. هیچ حادثه‌ای خودبه‌خود ما را آشفته نمی‌کند، بلکه برداشت ما از آن باعث ناراحتی ما می‌شود.
۶۶. من به‌شدت نگران بعضی حوادث آینده هستم.
۶۷. انجام دادن کارهای ناخوشایند روزانه برای من مشکل است.
۶۸. از کسی که بخوهد در کارهایم به‌جای من تصمیم بگیرد، متنفرم.
۶۹. ما اسیر اعمال گذشته خود هستیم.
۷۰. به‌ندرت برای هر کاری یک‌راه حل بسیار خوب و کامل وجود دارد.
۷۱. اغلب نگران این هستم که دیگران تا چه اندازه مرا تأیید می‌کنند
۷۲. اگر اشتباه کنم به‌شدت عصبانی می‌شوم.
۷۳. ناعادلانه است که باران رحمت بر روی درستکار و خرابکار یکسان ببارد.
۷۴. من زندگی را آسان می‌گیرم.
۷۵. انسان باید با چهره گشاد به استقبال مسائل ناخوشایند زندگی برود.
۷۶. ترسی را که از بعضی چیزها دارم، نمی‌توانم از زندگی خود دور کنم.
۷۷. یک زندگی مرفه به‌ندرت خوشبخت کننده است.
۷۸. به‌راحتی نصیحت دیگران را می‌پذیرم.
۷۹. یک اتفاق می‌تواند زندگی انسان را آن‌چنان تحت تأثیر قرار دهد که اثر آن برای همیشه باقی بماند.
۸۰. برای حل هر مشکلی باید به دنبال راه‌حل عملی بود، نه کامل‌ترین راه‌حل آن.
۸۱. نگرانی عمده من این است که مردم چه احساسی نسبت به من دارند.
۸۲. غالباً از کوچک‌ترین اتفاق بدی به‌شدت ناراحت می‌شوم.
۸۳. وقتی از کسی خطایی ببینم به او فرصت می‌دهم تا اشتباهاتش را جبران کند.
۸۴. از داشتن مسئولیت متنفرم.
۸۵. دلیلی وجود ندارد که همیشه غمگین و افسرده باشم.
۸۶. همیشه نگران وقایعی مانند جنگ، تورم، نگرانی، کمبود و حوادث هستم.
۸۷. وقتی می‌توانم خوشحال باشم که در حل مشکلی موفق شوم.
۸۸. وابستگی به دیگران تنفرآور است.
۸۹. ذات انسان را هیچ‌وقت نمی‌توان تغییر داد.
۹۰. احساس می‌کنم هر کاری باید از راه درست خودش انجام داد.
۹۱. اگر موردانتقاد واقع شود کمی ناراحت می‌شوم ولی به‌شدت آشفته نمی‌گردم.
۹۲. از انجام دادن کاری که در آن مهارت ندارم می‌ترسم.
۹۳. هیچ شخصی ذاتاً پست نیست ولو این‌که کار بدی هم مرتکب شده باشد.
۹۴. به‌ندرت به خاطر اشتباه دیگران عصبانیت می‌شوم.
۹۵. هر شخصی خودش جهنم خشم و ناراحتی را در دل خود ایجاد می‌کند.
۹۶. من اغلب نگرانم که اگر در یک موقعیت خطرناک قرار بگیرم چه باید بکنم.
۹۷. اگر کاری ضروری باشد آن را انجام خواهم داد هرچند ناخوشایند باشد.
۹۸. انتظار ندارم دیگران به فکر رفاه و آسایش من باشند.
۹۹. من با تأسف و اندوه به گذشته نگاه نمی‌کنم.
۱۰۰. همیشه این‌طور نیست که شرایط آرمانی باشد.

پرسشنامه الگوی ارتباط والد - فرزند

کاملآ موافقم	موافقم	نظر ندارم	مخالقم	کاملآ مخالفم	عبارت‌ها	ردیف
۵	۴	۳	۲	۱	در حرف‌هایش باید نباید و بکن نکن زیاد است.	۱
۵	۴	۳	۲	۱	حالت‌ها و رفتارهایش قابل پیش‌بینی نیست.	۲
۵	۴	۳	۲	۱	تنها بودن من در جامعه و دور از دایره نظارت او برایش اضطراب‌آور است.	۳
۵	۴	۳	۲	۱	برایم به لحاظ پول، رفع نیازها و یا تهیه خواسته‌ها کم نگذاشته است.	۴
۵	۴	۳	۲	۱	رسمی و بافاصله رفتار می‌کند.	۵
۵	۴	۳	۲	۱	من را جدی نمی‌گیرد مگر کار به‌جای باریک کشیده شود.	۶
۵	۴	۳	۲	۱	من را با دیگران مدام مقایسه می‌کند.	۷
۵	۴	۳	۲	۱	او نسبت به زندگی من آدم بی‌تفاوتی است.	۸
۵	۴	۳	۲	۱	مدام تذکر می‌دهد و من را اصلاح می‌کند.	۹
۵	۴	۳	۲	۱	درباره اهداف و برنامه‌های زندگی من درنهایت نظر او اعمال می‌شود.	۱۰
۵	۴	۳	۲	۱	درباره اهداف و برنامه‌های زندگی من درنهایت نظر او اعمال می‌شود.	۱۱
۵	۴	۳	۲	۱	در انجام کارهای مربوط به خانه و خانواده مسئولیت خاصی از من توقع ندارد.	۱۲
۵	۴	۳	۲	۱	محبتش را فقط در عمل نشان می‌دهد و با ابراز محبت و آغوش گرفتن غریبه است.	۱۳
۵	۴	۳	۲	۱	برای حیطة خصوصی ارزشی قائل نیست.	۱۴
۵	۴	۳	۲	۱	فقط نتیجه کار برایش مهم است اینکه سعی و تلاش کرده‌ام برایش اهمیتی ندارد.	۱۵
۵	۴	۳	۲	۱	روی او به‌عنوان مشاور و یا راهنما در تصمیم‌هایم نمی‌توانم حساب کنم.	۱۶
۵	۴	۳	۲	۱	عکس‌العمل او در برابر خطاهای من تند و یا طولانی مدت است.	۱۷
۵	۴	۳	۲	۱	نمی‌توان روی حرف‌هایش حساب کرد، چون احساسی عمل می‌کند	۱۸
۵	۴	۳	۲	۱	روابط با دوستانم تحت نظارت و تنها با تأیید او ادامه پیدا می‌کند.	۱۹
۵	۴	۳	۲	۱	تأمین امنیت آینده من (مالی، شغلی و مسکن) از دغدغه‌های جدی اوست.	۲۰
۵	۴	۳	۲	۱	رعایت حرمت‌ها برایش اولویت دارد.	۲۱
۵	۴	۳	۲	۱	به‌آسانی بی‌احترامی می‌کند.	۲۲
۵	۴	۳	۲	۱	از من انتظار دارد برترین باشم.	۲۳
۵	۴	۳	۲	۱	تحسین‌ها و انتقادهای او صادقانه و از روی اصول هستند.	۲۴
۵	۴	۳	۲	۱	نکته‌سنج، ریزبین و حساس است.	۲۵
۵	۴	۳	۲	۱	کوتاه می‌آید و رعایت دیگران را می‌کند چون تحمل شکستن دل کسی را ندارد.	۲۶
۵	۴	۳	۲	۱	آرزوهای او برای زندگی من فضایی برای خواسته‌های خود من نگذاشته است.	۲۷
۵	۴	۳	۲	۱	به‌ندرت در خانه و در کنار اعضای خانواده است.	۲۸
۵	۴	۳	۲	۱	به‌ندرت در خانه و در کنار اعضای خانواده است.	۲۹
۵	۴	۳	۲	۱	اجازه می‌دهد هرکسی درباره مسائل من اظهارنظر و دخالت کند.	۳۰
۵	۴	۳	۲	۱	برای اینکه به من افتخار کند خیلی سعی می‌کنم مطابق میلش رفتار کنم.	۳۱
۵	۴	۳	۲	۱	از من و دنیای من بی‌خبر است چون بسیار درگیر دنیای خودش است.	۳۲
۵	۴	۳	۲	۱	در کنار او باید مدام مراقب باشم خلافی و اشتباهی از من سر نزنند.	۳۳
۵	۴	۳	۲	۱	رفتارها و انتظارات متناقض او من را مردود و سرگردان می‌کند.	۳۴
۵	۴	۳	۲	۱	ابراز علائق و آرزوهایم را بی‌فایده می‌دانم چون اخلاق او را می‌شناسم.	۳۵
۵	۴	۳	۲	۱	مراقبت‌ها و رسیدگی‌های بیش‌ازحد او از من برخی مواقع دست و پاگیر می‌شود.	۳۶
۵	۴	۳	۲	۱	آدم توداری است و احساسات را نشان نمی‌دهند.	۳۷
۵	۴	۳	۲	۱	آشفتنگی زندگی مالی او مجالی برای استقلال مالی من باقی نمی‌گذارد.	۳۸
۵	۴	۳	۲	۱	به من آن‌گونه که واقعاً خودم هستم می‌بالد.	۳۹
۵	۴	۳	۲	۱	اظهارنظر او وقتی از مشورت می‌خواهم؛ هر طور خودت صلاح می‌دانی.	۴۰
۵	۴	۳	۲	۱	اعتراض و مخالفت با او اساساً دشوار است.	۴۱
۵	۴	۳	۲	۱	رفتارهای او تابع منطق و بر اساس حساب‌و‌کتاب خاصی نیست.	۴۲
۵	۴	۳	۲	۱	نگرانی‌های او از مفاسد اجتماعی، پیامدش نظارت همیشگی بر من است.	۴۳
۵	۴	۳	۲	۱	روی حمایت‌های او همه‌جوره حساب می‌کنم و وضعیتی غیرازاین برایم قابل‌تصور نیست.	۴۴

۴۵	روابطمان مانند دو غریبه بافصله و رسمی است.	۱	۲	۳	۴	۵
۴۶	رازداری بلد نیست.	۱	۲	۳	۴	۵
۴۷	فقط چون می ترسم از چشمش بیافتم مخالفت با او برایم دشوار است.	۱	۲	۳	۴	۵
۴۸	صراحت او راهنمای خوبی برای من است تا بتوانم قاطعانه تصمیم گیری کنم.	۱	۲	۳	۴	۵

***

پرسشنامه طر حواره یانگ

کاملاً درست	بسیار درست	بسیار غلط	کاملاً غلط	عبارت‌ها		
۶	۵	۴	۳	۲	۱	اغلب کسی را نداشته‌ام که از من حمایت کند، حرف‌هایش را با من بزند و عیناً نگران اتفاقاتی باشد که برایم می‌افتد.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	به‌طور کلی کسی نبوده که به من عاطفه، محبت و صداقت نشان می‌دهد.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	در بیشتر اوقات زندگی، این احساس به من دست نداد که برای فرد دیگری، شخص ویژه و ممتازی به شمار می‌روم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	در غالب اوقات کسی را نداشته‌ام که واقعاً به درد دلم گوش دهد، مرا بفهمد یا اینکه احساس یا نیازهای واقعی مرا درک کند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	وقتی که نمی‌دانستم کاری را چگونه انجام دهم، به‌ندرت شخصی پیدا می‌شد که مرا نصیحت و راهنمایی کند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	من به افراد نزدیک خودم خیلی وابسته‌ام، چون می‌ترسم میادا مرا ترک کنند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	آن قدر به دیگران وابسته‌ام که نگران از دست دادن آن‌ها هستم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	نگرانم میادا نزدیکانم مرا ترک کنند یا مرا به حال خود رها کنند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	وقتی احساس می‌کنم کسی که برایم مهم است از من دوری می‌کند مأیوس می‌شوم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	برخی اوقات آن قدر نگران آن هستم که دیگران مرا ترک کنند که آن‌ها را از خود دور می‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	احساس می‌کنم مردم از من سودجویی می‌کنند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	احساس می‌کنم باید در حضور دیگران از خود محافظت کنم، چون در غیر این صورت عمداً به من آسیب می‌زنند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	دیگران دیر یا زود به من خیانت می‌کنند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	نسبت به انگیزه‌های دیگران سوءظن شدید دارم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	معمولاً به‌طور جدی به انگیزه‌های نهایی مردم فکر می‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	وصله ناجور اجتماع هستم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	اساساً با دیگران خیلی فرق دارم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	نمی‌توانم به کسی تعلق خاطر داشته باشم، انسان گوشه‌گیری هستم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	احساس می‌کنم با مردم بیگانه‌ام.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	همیشه احساس می‌کنم در جمع، جایی ندارم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	مردان یا زنانی که دوستشان دارم، وقتی عیب‌های مرا می‌بینند، نمی‌تواند دوستم داشته باشند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	اگر کسی واقعاً مرا بشناسد، مایل نیست با من رابطه صمیمی برقرار کند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	لیاقت عشق، توجه و احترام دیگران را ندارم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	احساس می‌کنم هیچ‌کس مرا دوست ندارد.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	در بسیاری از جنبه‌ها، چنان شخصیت پر از عیب و ایرادی دارم که نمی‌توانم در کنار دیگران راحت باشم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	تقریباً هیچ کاری را نمی‌توانم به‌خوبی دیگران انجام دهم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	هر زمان پیشرفتی در کارم به وجود می‌آید، احساس بی‌کفایتی می‌کنم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	بیشتر مردم در حوزه‌های شغلی یا تحصیلی از من توانا تر هستند.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	نمی‌توانم مانند اغلب مردم در کارهایم با استعداد باشم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	در کار یا تحصیل، مثل بقیه باهوش نیستم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	احساس می‌کنم نمی‌توانم به تنهایی از پس کارهای زندگی روزمره‌ام بر بیایم.
۶	۵	۴	۳	۲	۱	فکر می‌کنم در انجام کارهای روزمره، آدم وابسته‌ای هستم.

۳۳. عقل درست و حسابی ندارم.
۳۴. اصلاً به قضاوت‌های خودم در موقعیت‌های روزمره، اعتماد ندارم.
۳۵. احساس می‌کنم نمی‌توانم به تنهایی گلیم خودم را از آب بیرون بکشم.
۳۶. نمی‌توانم از شر این احساس رها شوم که مبادا اتفاق بدی بیفتد.
۳۷. احساس می‌کنم هر لحظه ممکن است یک فاجعه طبیعی، جنایی، حقوقی یا پزشکی برایم اتفاق بیفتد.
۳۸. آدم ترسویی هستم.
۳۹. می‌ترسم تمام سرمایه خود را از دست بدهم و بیچاره شوم.
۴۰. اغلب نگرانم که دچار سکنه قلبی یا بیماری سرطان بشوم، حتی وقتی دلایل پزشکی کمی برای این نگرانی وجود دارد.
۴۱. قادر نیستم از والدینم جدا شوم، کاری که هم سن و سال‌هایم انجام می‌دهند.
۴۲. من و والدینم تمایل داریم خود را بیش از حد در زندگی و مسائل یکدیگر درگیر کنیم.
۴۳. اگر من و والدینم، مسائل جزئی و خصوصی خود را از یکدیگر پنهان کنیم، احساس گناه یا خیانت می‌کنیم.
۴۴. اغلب احساس می‌کنم که انگار سایه سنگین والدینم دائم بر سر من است، نمی‌توانم یک زندگی جداگانه‌ای برای خودم داشته باشم.
۴۵. هویت من چنان با هویت والدینم گره خورد است که واقعاً نمی‌دانم کی هستم و چی می‌خواهم.
۴۶. در کار دیگران دخالت نمی‌کنم، چون از عواقب دخالت در کار آن‌ها می‌ترسم.
۴۷. احساس می‌کنم چاره‌ای ندارم جز اینکه به خواسته‌های دیگران تن بدهم، چون در غیر این صورت یا مرا ترک می‌کنند یا در صدد تلافی برمی‌آیند.
۴۸. در روابطم، به دیگران اجازه می‌دهم که بر من مسلط شوند.
۴۹. همیشه به دیگران اجازه داده‌ام به جای من تصمیم بگیرند، در نتیجه من واقعاً نمی‌دانم چی می‌خواهم.
۵۰. خیلی برایم مشکل است که از دیگران تقاضا کنم حقوقم را رعایت و احساساتم را درک کنند.
۵۱. در نهایت، کار مراقبت از نزدیکانم، روی دوش من است.
۵۲. آدم خوبی هستم، چون بیش از آن‌که به فکر خودم باشم، به فکر دیگرانم.
۵۳. مهم نیست که چقدر سرم شلوغ است، من همیشه می‌توانم وقتی را برای دیگران کنار بگذارم.
۵۴. همیشه به درد و دل دیگران گوش داده‌ام.
۵۵. اطرافیان معتقدند که من برای رفع نیازهای دیگران خیلی تلاش می‌کنم، ولی برای خودم کاری انجام نمی‌دهم.
۵۶. خجالت می‌کشم که احساسات مثبت‌ام (مثل محبت و توجه) را به دیگران بروز بدهم.
۵۷. از اینکه احساساتم را به دیگران ابراز کنم خیلی شرمسار می‌شوم.
۵۸. برای من سخت است که صمیمی و بی‌تکلف رفتار کنم.
۵۹. آن‌قدر خودم را کنترل می‌کنم که مردم فکر می‌کنند آدم بی‌احساسی هستم.
۶۰. از نظر دیگران من عصبی و ناراحتم.
۶۱. باید در هر کاری که انجام می‌دهم بهترین باشم، نمی‌توانم بپذیرم که نفر دوم باشم.
۶۲. سعی می‌کنم تمام تلاش خودم را بکنم، خوب بودن نسبی کار، هیچ‌گاه مرا راضی نمی‌کند.
۶۳. باید به تمام مسئولیت‌هایم عمل کنم.
۶۴. احساس می‌کنم برای پیشرفت و دستیابی به خواسته‌هایم، همواره تحت فشار هستم.
۶۵. وقتی که کاری را اشتباه انجام می‌دهم، نمی‌توانم خودم را بیخشم یا دست به بهانه تراشی بزنم.
۶۶. وقتی از کسی چیزی می‌خواهم، خیلی برایم سخت است نه بشنوم.
۶۷. آدم خاصی هستم و نمی‌توانم محدودیت‌های را که بر سر راه دیگران وجود دارد، بپذیرم.
۶۸. از اینکه مرا محدود کنند یا جلوی کارم را بگیرند، به شدت متنفرم.
۶۹. احساس می‌کنم نباید از قوانین و قراردادهای بهنجاری که مردم تابع آن هستند، اطاعت کنم.
۷۰. احساس می‌کنم کارها و خواسته‌های من، ارزشمندتر از کارها یا خواسته‌های دیگران است.
۷۱. حوصله انجام کارهای متداول زندگی یا کارهای ملال‌آور را ندارم.
۷۲. اگر به یکی از اهدافم نرسم، زود مایوس می‌شوم و دست از تلاش برمی‌دارم.
۷۳. خیلی برای من سخت است که برای دستیابی به هدف بلندمدت، از سر خیر رضایت‌مندی فوری بگذرم.
۷۴. نمی‌توانم خودم را مجبور کنم که کارهای بدون لذت را انجام بدهم، حتی اگر بدانم این کارها، نتایج خوبی به دنبال ندارند.
۷۵. به ندرت توانسته‌ام به تصمیم‌ها و راه‌حل‌های خودم پایبند باشم.

***